Број 148 Нови Сад, у недељу 4. јула 1920. ПОШТАРИНА ПЛАЋЕНА У ГОТОВОМ. Година LI.

„Застава“ излази сваки дан, осим понедељника и празника. Претплата је 240 круна на годину, 120 на пола, а 60 круна на четврт године. Претплатити се може бар на четврт године.

Поједини број 1 Круна.

ЗАСТАВА

ОРГАН РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Рукописи се шаљу на уредништво „Заставе“: Нови Сад, Ћурчијска ул. бр. 10. а претплата на администрацију „Заставе“: Нови Сад, Ћурчијска улица бр. 16. Рукописи се не враћају.

Издавалац друштво „Рад“.

Годишњица Николе Чупића.

„И просвета је оштра као бојни мач, и она може да погњави Турке и да освети наше Косово!“ Тако је пред своју смрт, пре педесет година, писао један велики Србин, војник и родољуб — капетан прве класе *Никола Чупић*, унук великог салашког јунака Стојана Чупића, „Змаја од Ноћаја,“ чија се дела у песмама певају.[1]) Тима речима почињемо и ми ове редове у славу Николе Чупића и у похвалу онога што је свом роду завештао.

Потомак јуначких предака, још млад, пун родољубивог жара, Никола Чупић се спремао да буде јунак и да живот свој витешки положи за свој народ, кад дође време да се то од њега захте. Зато је постао војник. Судбина је другојаче хтела. Несрећна грудна болест истргла му је мач из руке и спречила му да као војник стече славе. Болестан, он одлази у Оран, у Африку, да својој бољци лека тражи. Али његовој бољци није било лека и он тамо умре 31. јануара 1870. године. Далеко од Отаџбине, у туђем свету, сâм и болестан, он и на последњем часу не заборавља да има дужности према своме народу, и што није могао да учини као војник, он сад чини као разумни и родољубиви Србин и опет стиче славе и места у нашој историји.

На неколико дана пред смрт он пише свој тестаменат: —

„Час је ту, мрети се мора, лека ми нема; моћи немам да се кући вратим... Ах, слатко српско сунце!... српска земљо!... *Хитам да учиним распоред с мојим имањем, док још ово мало душе у мени траје. Кад не бејах срећан као што су моји стари, да будем од користи својој отаџбини на бојном пољу, са сабљом у руци, за што се вазда спремах: оставићу све своје имање на просветне цељи, те да на овом бар пољу својој земљи помогнем. И просвета је оштра као бојни мач, и она може да погњави Турке и да освети наше Косово! Вама аманет да се ово изврши. Ах, слатка и драга Србијо!...*“

У тестаменту, у коме је његова последња воља, Никола Чупић је оставио цело своје имање *„на издавање моралних и научних дела“*. Министар Просвете је одмах установио један Одбор од дванаест чланова, који рукује имовином завештачевом. Према средствима која доноси заоставштина Николе Чупића Одбор сваке године, на дан смрти покојникове, пушта у свет по једну *„Годишњицу Николе Чупића“*, књигу врло одабране војничке и иначе научне садржине. Нај јачи наши војнички и научни радници били су сарадници у „Годишњици Николе Чупића“.

Одбор Задужбине Николе Чупића издао је до сад тридесет и три „Годишњице“, које, својом садржином, могу бити украс сваке, и много веће и много јаче књижевности, но што је наша.

Нека је слава Николи Чупићу, родољубивом потомку славног Змаја од Ноћаја! Данас, кад су мачеви учинили своје, на реду је да просвета учини своје. После Стојана Чупића, долази Никола Чупић! Ми га не смемо заборавити: *„И просвета је оштра као бојни мач!...“*

Ми нисмо могли да не напишемо у своме листу ово неколико речи у похвалу Николе Чупића и његовог родољубља кад доносимо *Књижевни Оглас* Одбора Чупићеве Задужбине, којим оглашује „Годишњице“, потомчад Николе Чупића!

[1]) Стојан Чупић је познати јунак из српског устанка под Кара Ђорђем. О њему народна песма пева:

Од како је гавран поцрнео,
Није гуја змију дочекала
Као Чупић Мехмед-Капетана
У широку пољу салашкому.
Ако ли тко веровати неће,
Нека иде те очима види:
Знати ће се турска костурница
Докле гече сунца и Салаша.

По повратку Регентовом.

Поздравни телеграми Регента.

Београд, 1. јула. Председник Краљевске Владе Др. Веснић одмах по доласку у Београд упутио је у Загреб и Љубљану ове телеграме: „Господину Дру Лагињи, бану Хрватске и Славоније, Загреб.

Краљевић Намесник стигао је овога часа у повољном здрављу у своју престоницу, усхићен пријемом у дивном Загребу приликом овога свога првога похода. Њ. Кр. В. благоизволео је наредити ми, захвалити Вам се у Његово име на сјајном дочеку у главном граду Хрватске и Славоније, који ће остати у Његовој незаборавној успомени. Председник Министарског Савета, Веснић“.

„Господину Дру Брејцу, председнику дежелне владе, Љубљана.

Краљевић Намесник стигао је овога часа у повољном здрављу у своју престоницу, усхићен пријемом у белој Љубљани и по свима крајевима миле Му Словеначке, кроз које је био сретан проћи приликом овога првога свога похода. Њ. Кр. Височанство благоизволео ми је наредити, захвалити Вам у Његово име на сјајном дочеку у главном граду Словеначке, који ће остати у његовој незаборавној успомени. Председник Министарског Савета, Др. Веснић“.

Избори за Уставотворну Скупштину.

— Како ће бити подељени мандати? — Градови са преко 30 хиљада становника бирају засебно посланика. —

Готов је нацрт о подели мандата за Уставотворну Скупштину. У појединостима може доћи при претресу до малих измена, али ће овај нацрт у главном бити усвојен.

Србија (границе 1914.) добија 157 посланика, од њих има квалификованих 27. Градови који имају преко 30 хиљада становника бирају посебне посланике.

Црна Гора сачињаваће један изборни округ са 8 посланика.

Банат има два изборна округа: Велика Кикинда, В. Бечкерек и Панчево, Бела Црква са 20 посланика.

Бачка се дели на три изборна округа: суботички, новосадски и сомборски, а бира 25 посланика.

Босна и Херцеговина имају шест изборних округа и бирају 63 посланика.

Далмација са два округа (шибенско-задарски од њих још је окупиран од Италијана) бира 11 посланика. Број посланика за шибенско-задарски округ још није одређен.

Хрватска и Славонија са Међумурјем деле се на ове округе: сремски 14 посланика, вировитички 9, пожешки 9, беловарско-крижевачки 11, вараждинско-међумурски 13, загребачки (без града Загреба) 17, модрушко ријечки 8, личко-крбавски 7, град Загреб 4 или 5 или 3. Свега око 92.

Словенија с Прекомурјем има 3 изборна округа (град Љубљана је за себе) и бира око 38 посланика.

Укупно било би дакле: 30 изборних округа са око 150 посланика.

Црна Гора	1	изб.	окр.	8	посл.
Банат	2	„	„	20	„
Бачка и Барања	3	„	„	25	„
Босна и Херцег.	6	„	„	63	„
Далмација	2	„	„	11	„
Хрватска, Славонија и Међумурје са Загребом	9	„	„	92	„
Словенија и Прекомурје с Љубљаном	3	„	„	38	„
Укупно	156	изб.	окр.	414	посл.

НОВИ САД, 4. јула 1920.

— **Средишња Задруга у — Чехословачкој.** Код нас се демократи окомили били на Средишњу Задругу коју хоће да оствари г. Министар др. М. Нинчић. Њима је стало до тога да се поједини богате, а не да цела земља живи лаким и добрим животом. Но, да видимо шта веле о сличним институцијама други? Чехословачки Министар за Трговину намеран је да заведе за промет са иностранством установу сличну нашој Средишњој Задрузи. Ради тога се чехословачки министар обратио на београдског чехословачког посланика за статут и правила Средишње Задруге.

Јасно је дакле: чак и други народи су готови да нам признаду нешто ако исто добро створимо, али — демократе не могу да признаду ништа за добро, ако то од радикала долази. Демократе — живе за себе!

Шта је са аграрном реформом.

Жетва само што није почела, а тиме се почиње свршавати но уједно и по-

чињати економска година. После жетве јечма, жита, зоби и граорице, треба почети преоравати земљу за усеве а особито за јесење. Ратари треба да знаду на чему су. Том приликом хоћемо да се запитамо, шта ће бити са земљама које је аграрна реформа разделила у закуп. Дали ће та раздеоба остати и даље, то треба већ сад да се зна. Интерес свију, па и државе је, да се та земља одмах изда поново у закуп досадањим закупницима. Јер иначе ће као и прошле године све те земље остати без јесењих усева, пшенице, ражи, јечма и т. д. или ако их и буде, биће слаби, позни, и неће бити земља за времена узугарена и устрећачена, а тиме и усеви слаби, што је грдна штета за све ратаре па и за државу. *Министарство за аграрну реформу треба већ сад да изда наредбу гледе тога.* Јер док се аграрно питање коначно не реши, може овако привремено да остане у закупу. *Јер поновна раздеоба изазива нове тржавице, грдан трошак за државу и дангубу за све,* а особито за ратаре. Па сад се питамо, хоћемо ли орати земљу поново? Јер лане се многи преварио, урадио, узорао и посејао, а дошла аграрна реформа **и дала другима.** Тога се и сад многи боје. Зато чекамо наређења надлежних власти да не би дошло до прекидања у нашим ратарским пословима.

Пан. Калић, ратар.

Бољшевици и руски сељак.

III.

(Завршни чланак.)

Треба приметити, да леви соц. револуционари, који учествују у бољшевичкој влади, категорички су одбили да одобре ову и сличну аграрну политику. За доказ нека послужи овај пасус из листа „Живот“ од 4. јуна 1918. г.: „Узрок глади и појавама побуне нису ни мењшевици ни десни соц. револуционари, нити саботажа буржоазије, него организација и политика саме власти. Власт, која одстрањује од себе и сасвим одбацује интелигенцију; власт, која сеје мржњу међу сељацима и која се наслања само на сиротињу т. ј. на најниже, најмрачније, најгоре елементе сеоског становништва — та је власт осуђена на пропаст. Терор и само терор! Ето, томе се само у последње време своди сва државна мудрост. Некада је влада за све кривила Јевреје и њих сматрала за одговорне, Јевреје, студенте и „издајнике“, а данас су бољшевицима криви кадети, мењшевици и соц. револуционари. Зар комунисте не запажају да сличне паралеле доносе жалосне последице земљи? Зар комунисте не виде, да совјетска власт стоји пред пропашћу? Ништа није за чуђење што као резултат рада те владе у земљи бесни глад, јер су сељаци убеђени у то, да сваки килограм жита, што га има у резерви (вишак од минимума 400 гр. на дан за једнога) биће им отет топовима и пушкама, отеће им га комитет сиротињски и то чини, да ни један сељак ни једну стопу земље више не засејава и не обрађује него онолико, колико му је потребно за кућу и породицу“.

Пита се шта има општега така аграрна политика бољшевика са социјализмом, о остварењу кога су они сами говорили и понављали им западни товаришчи, па и југословенски? У интересу социјализма не распадање, разједињавање, а обратно, сједињавање интереса радничких и сељачких, не тровање варошких радника мржњом према радницима села, једном речи не убиствена братоубилачка војна, која данас влада у Русији. Ја разумем не само борбу Дењикина а сада Врангела са бољшевицима, него и те све непрестане устанке и буне у пределима саме совјетске Русије, о којима се говори у листу „Живот“, као што је на пр. устанак соц. револуционара летом 1918. и њихов неуспели поход на Москву, исто тако и покушај атентата соц. револуционара на Лењина, и најзад покрет т. зв. „Зелених“, о којима се у последње време говори тако много.

Ко су ти „Зелени“? Сваком је позната т. зв. „бела армија“ и „црвена армија“ — а „зелена армија“ то су сељаци и радници, који су устали противу совјетске власти. Народ није је више био у стању да подноси кријући се у шумама и ћутом скрива своју мржњу према бољшевицима и побунише се. Први устанак избио је с пролећа и летом 1918. г. недалеко од Москве. Са великом муком и још већом суровошћу бољшевици су угушили тај устанак у Јарославској губернији 1918. г. Совјетске вође мислили су таквим мерама да у корен убију сваки покрет или побуну. Али никакве насилне мере нису могле да угуше изразе народног негодовања. Новембра 1918. устанак се прошири на Московску, Рјазанску, Тверску, Тулску и Воронешку губернију. Од тога времена услови живота у совјетској Русији уместо да се поправе, дошли су до неиздржљивог стања.

Видећи, да се совјетска власт држи једино системом нечувеног терора, насељење се понова побуни, устанак се распростре на губерније Нижегородску, Владимирску и Новгородску. Устанак у реону Москве је знатно дезорганизовао позадину црвене војске и потпомагао је успехе Дењикина и Мамонтова. „Зелени“ — то је реалан израз тога негодовања и мржње, коју осећа земљоделац према насиљима совјетских комесара и њихових агената; то је природна реакција противу увођења совјетских реформа у руски народ, реформа туђинских, које игноришу хиљадугодишњу историју Русије, историју славну, истиниту, историју пуну патње и страдања, но и пуну традиција, које су прелазиле с колена на колено, а чији корени још дубоко почивају у души руског сељака и радника (иако радник у пролетерском смислу у Русији и не постоји). Устанак „Зелених“ је протест можда несвесан противу извргнућа живе душе руског народа, којом експериментишу комунисти.

Лењин, изгледа, схватио је расположење сеоских маса: он је у својој беседи на конгресу совјета у Москви жалио се, што руски сељак ништа нема сем презрења за принципе комунизма. „Сељаци, рекао је он, који су сад постали сопственици, нагињу капиталистима и против бољшевизма. Не вреди дакле дејствовати противу њих насиљем, јер ће то довести до новога устанка, него је потребна боља организација и активна пропаганда. Треба их убедити у истинитост комунистичких идеја“. Говорећи конкретно, Лењин је предложио у допуну при казненим одредима образовати специјалне мисије за пропаганду комунизма. Но узалуд: *идеја о својини* дубоко се укоренила у свест руског сељака и отуда се не може истиснути, што сведочи и наведено место из Лењинове беседе.

Да видимо још шта говори социјалист Соколов, бив. члан совјета радничких депутата, а и сама совјетска штампа. „Неуспешна политика сеоских совјета, грубо вређање његових не само грађанских права, него и имаовине, саздали су код руских сељака одвратност, мржњу ка „општем животу“ т. ј. ка совјетском управљању. „Ми хоћемо само мира, само правду. Малаксали смо услед непрестаних метежа и реквизиција, препирака и разговора и т. д.“ Тако су ми говорили сељаци из многих села Пензанске, Саратовске и Самарске губерније 1918. г. Ни социјалисту, ни комунисту није од сељака створила совјетска влада, она је у њему укоренила необично брзо и јако осећај малог сопственика, малога буржуја и то доказује да јединствени реални резултат совјетске политике у селу је стварање многобројне класе малог буржоаског сељака, које се у Русији тек назирало и слутило. У совјетској штампи то је и сувише јасно и отворено изражено. „Све, што у Русији происходи т. ј. борба противу совјетске власти и обратно, само ће да учврсти положај новога господара у Русији — имућног сељака. У истини бољшевизам, уништујући остатке поседничке монархије, заснива темељ мало-буржоаске сеоске монархије. Бољшевизам ствара то, чега у Русији није било до 1917. г. — нови оплот буржоаског ситног поретка“. То говори совјетска „Правда“ у бр. 105. од 14. маја 1919. г.

Тако је неодољива сила живота, која крши и саме реформаторе.

Продовољствени диктатор у Сев. Америци Хувер у једној својој речи у Њујорку, говорећи о банкротству крајњег социјализма у Русији и Угарској, рекао је: „Кад прочитамо прокламације бољшевика, у којима се *идеализам меша са злочином и преступом,* ми запажамо потпун прелом чак и у њиховим сопственим социјалним и економским идејама. Они су се одрекли социјализације земље, јер су из искуства сазнали да сељаци немају ни мало воље да раде за алтруистичке фразе“. . .

—

Поглед музе Историје, Клио, спокојан је. Она лагано окреће свитку на котур живота, који јој је у рукама и ако силом тежине најнижега конца с времена на време брже потече рукама, брже но што треба, то она супротна сила отпорног одољевања повраћа ткиво у његово право стање. За Јосифа II. аустријскога кажу да његово дело реформа, засновано на принципима литературе XVIII. столећа није успело стога, што је он „други корак учинио пре првога или што је он отпочео да зида кућу с крова“. Зар нису згодне за примену ове речи русијиних, али не руских (ни по пореклу ни по духу) реформатора, који такође стоје испод заставе са узвишеним називима и који сањају, да ће успешније и сигурније доћи до циља, што је дивљије и некултурније становништво? Имајући у виду историску логику ствари и догађаја потребно је рећи: да.

Но када ће то бити? Ето то је за руске мисли и руске желуце ужасно питање. Што буде скорије срушила се кућа, која нема историски темељ и што буде брже или скорије притисла и угушила под својим рушевинама своје умоболнике, које је слепи случај подигао и избацио на вис овога мутног таласа који се усколебао — то ће боље бити за измучену и растрзану Русију.

Ник. Павловић.

Политичке вести.

Арбанаси траже нашу помоћ.

Талијански и енглески листови саопштавају да Арбанаси траже да наше трупе уђу у Скадар.

Борбе на Истоку.

Целу штампу Француске и Енглеске и других велесила занима питање Истока. Тамо је поново избио рат. Због несагласности у Антанти није одмах потпуно обезоружана Турска, те су у Малој Азији турски националисти почели борбу против „угњетача“, Енглеза и Француза. Као најближи Малој Азији, Грци су добили мандат да потуку устаничке чете. Грци су — наравно — имали неке мале успехе. Грци, као „добри“ јунаци, скочише на ноге да освоје туђа земљишта. Ве-

ницелос изјављује да је задатак Грчке да ослободи Дарданеле и обале Мраморног Мора.

Држање Немачке.

Немачки канцелар Ференбах прочитао је пред Рахстагом владину изјаву која садржи програм владе: Немачка се мора потпуно покорити одредбама Версајског уговора. Она га мора потпуно извршити. Војску мора свести на број који је потребан да се одржи ред у земљи и за полицијске службе на границама. Немачка не сме и не може мислити на политику освете. Сваки Немац мора да има само једну лозинку, а то је: саградити срећеним радом у миру све оно што је ратом разорено.

Турска одговара.

— „Матен“ доноси нацрт одговора Турске на уговор о миру. Турска доноси многе податке, списе, књиге и мапе у односу на територије које хоће да јој одузму, бранећи своје право. Из писања турске штампе може се закључити да Турска пристаје на контролу мореуза, али тражи да и она буде у њој заступљена. Признаје новостворене државе, независност Јерменије, али тражи накнаду за изгубљено земљиште. Турска једино одбија да Грчкој уступи Смирну и Тракију.

Вести.

— **Соколско вече.** Соколско Друштво у Новом Саду приређује у недељу, 4. јула о. г., у свом дому (Трандафилкино сиротиште) соколско вече са гусларским часом, који ће одржати брат борац и гуслар *Петар Перуновић*, Црногорац, српски народни учитељ и просветилац. Брат Перуновић је стари наш познаник, који нас је походио био још пре светског рата наговештавајући славну улогу својих гусала у њему. Сад нам долази украшен јуначким ранама и он и гусле његове, из којих се рони нови бисер, као из рањене шкољке. Тај нови бисер своје душе ће просути гуслар пред нас, да претвори у предмет уметничког уживања муке јуначке, које нам слободу извојеваше.

Почетак вечера је у 8½ часова увече. Улазница је добровољни прилог у корист путничке благајнице.

Срби и Српкиње, Словени и Словенке, соколи и соколице, певачи и певачице, дођите сви, да се опет скупимо око свога гуслара!

— **Удови нар. мученика, пок. Светозара Дујановића.** Школска деца у Градишту (Бачком Фелдварцу) скупила су под вођством свога учитеља г. Стевана *Жоржа* 650 круна за удову народног мученика, покојног Светозара Дујановића, пароха у Бешци, који је за време рата стрељан. Око скупљања су највише радиле мале ученице Смиљана Стејић, Софија Стејић, Милка Продановић и Милка Војновић. Уредништво ће послати добивени новац намењенима, а племенитим скупљачима изјављује захвалност.

— **Из новосадског позоришта.** За редитеља код нашег позоришта био је постављен г. Надворник, но глумци су одмах заузели становиште према њему и нису хтели да раде с њиме. Наступио је био „штрајк“, који је трајао око 6 недеља. За г. Надворника се јако био заузео управник г. Луковић. Сада је глумцима дата задовољштина, јер је г. Надворник отпуштен из државне службе, јер се доказало да је имао разних кривица.

— **Професорско Удружење.** 3. о. м. састали су се у Новом Саду, у Срп. Вел. Гимназији представници професорских зборова из Војводине ради оснивања Професорског Удружења. Главна тачка рада је усвајање правила и бирање управе. Треба да се заузме становиште у погледу плата и увршћења у платежне разреде, а затим и о давању попуста на жељезницама и државним бродовима (карта у по цене) ђацима и професорима бар *за време ферија*. О раду Проф. Удружења донећемо у идућем броју опширнији извештај.

— **Коло занатлијске омладине** у Новом Саду приређује весело вече на дан 4. јула о. г. у Хотелу Српског Краља, на које учтиво позива све своје чланове и чланице као и поштовано грађанство.

— **Преминуо.** У Митровици је преминуо Рус Александер Валеријановић — Груељ, инж.-генерал-лајтнант и бивши начелник одеског женијског војног округа. Поживео је 64 године; у Одеси је оставио иза себе жену и две кћери.

— **Уредба о учитељским пензијама.** Спремљена је уредба о пензијама учитеља, учитељских удовица и сирочади. Она ће ускоро бити објављена.

— **Вршачко Српско Црквено Певачко Друштво** приређује 7. јула 1920. год. под управом свога коровође г. Карла Направника свој трећи историјски Духовни концерат, на којем ће приказати историјски развој руског вишегласног појања. На распореду су композитори: Сарти (XVIII. век); Бортњански (XVIII. и XIX. век); Љвов, Глинка, Чајковски (XIX. век); Гречањинов, Кастаљски, Рахмањинов и Чесноков (XIX. и XX. век).

— **Први новосадски Руски Комисијонарски Магазин**, који се досад налазио у Новом Саду, у Дунавској улици бр. 17. преселио се у улицу Краља Петра бр. 30. први спрат, над радњом Мора Кертеса, улазак у узаној улици. Има на продају: Адиђаре, антик сребро, мушке и женске костиме, обуће, парфима, посуђе, креветско и асталско кончано рубље. Прима у комисији на продају: куће, земље, винограде, жито, аутомобиле, кола, мануфактурне робе, намештај и друге разне ствари згодне за куп и продају. 4—4

— **Браварска радионица.** У овдашњем Обласном Дечјем Дому отворена је браварска радионица са свим модерним опремама за израду најфинијег посла. У радионици уче се ратна сирочад, а деловођа је брат Рус. Радионица је јавна, па се у властитом интересу умољава п. публика, да своје потребе у овој радионици поручује и подмирује, јер је она најсолиднија и најтачнија. Обласна Државна Заштита Деце и Младежи, Нови Сад. 707 2—4

Кратке вести.

— У Италији су националисте незадовољне са изјавама Ђолитијевим у погледу напуштања протектората над Албанијом.

— Берлинска штампа је лепо дочекала француског посланика.

Спорт.

— **Печуј—Нови Сад.** Ових дана имао је Нови Сад ретко уживање: приређене су две врло лепе ногометне утакмице, у каквим Нови Сад већ одавно није имао удела. Елитна и првенствена чета печујских играча играла је са овдашњим клубом „Утека“ у уторак 29. јуна, а 30. јуна са овдашњим Железничарским Атлетским Клубом.

Утакмица са „Утека“ била је првокласна. Печуј је располагао са добро извежбаном момчади, комбинација је била фрапантна, а технички распоред савршен. „Утека“ је сразмерно добро играо, премда је имао неколицину нових биранih играча из Суботице. Играо се и центер „Војводине“ *Шолц*. Игра се завршила са резултатом 2:2 (0:2).

Железничари су показали много воље и спортског разумевања, али су у скупној игри збуњени и раде без тактике. Вратар им је и опет извршио неколико бравурних одбрана. Резултат: 3:2 у корист Печуја.

Књижевни оглас. 1—3

Одбор Чупићеве Задужбине у Београду има на стоваришту *„Годишњица Николе Чупића“* од IV—XXXIII. књиге закључно. — *„Годишњица Николе Чупића“* је наш најбољи научни и књижевни алманах. Њена разноврсна и у сваком погледу одлична садржина најбоља јој је препорука. Сваки појединац, који прати напредак науке о нашем народу, мора је имати непрестано при руци. Школске, официрске, општинске и јавне библиотеке и читаонице не могу се замислити без ње. — Свих тридесет књига *стају сто и педесет* (150) динара. Ко узме пет комада или мање плаћа комад *седам* (7) динара, а преко тога пет (5) динара. Обратити се:

Српској Књижевној Задрузи — Београд.

Приопслано.*)

Изјава.

Банка Војводина публиковала је једну изјаву, на коју желимо укратко рефлектовати у следећем:

Са банком Војводином дошли смо до правног спора. Она мисли, да њу не терети никакова одговорност и она за то имаде разлога, а ми мислимо да она према нама стоји у обавезном односају па и ми имамо разлога за ово наше становиште. Препуштамо краљ. српским судовима, нека пресуде ко има право.

Ово је врло проста и свакодневна ствар.

Незнамо од када је обичај, да се нечије правно становиште квалификује као перфидан и злочиначки поступак, који се пушта пред пресуду јавног мњења? Ако ми немамо право изгубићемо парницу, а ако нема право банка Војводина, изгубиће она парницу. У правној држави као што је Краљевство С. Х. С. такова се питања решавају код суда, а не у новинама на грубијански начин, што морамо енергично одбити.

Што се пак тиче претње уперене против нашега адвоката који је само своју дужност учинио, то је толико егзотично, да се о томе нећемо упуштати у полемику.

Нови Сад, 2. јула 1920.

„Ориент“ хемичко индустријско и трговачко деоничко друштво.

1—1

*) За ствари под овом рубриком не одговара уредништво.

Телеграми.

(Пресбиро, Нови Сад).

Српске жене Британкама.

Лондон, 30. јуна. Говорећи на ручку приређеном у част Србије, српски посланик у Лондону изразио је велико дивљење српских жена према британским женама, које су се бориле са свима опасностима и налазиле се у најтежим околностима па чак и у рововима вршиле своје тешке дужности и дале пример храбрости и истрајности, што ће послужити њиховим сестрама Српкињама у борбама за политичка права као светао и користан пример.

Конференција у Спа.

Лијон, 30. јуна. Савезнички опуномоћници стићи ће у Спа 4. јула, а 5. јула отпочеће конференцију, којој ће присуствовати и немачки делегати.

Вршаћу машину број 15.161. Хајпов систем, без локомобила и без кајиша, 54 цола, у добром стању, **продаје** Господарско друштво Оролик (Срем). 650 2-3

Окружна Благајна за Осигурање Радника у Новом Саду.

Бр. 1252/1920.

Стечај.

Окружна Благајна за Осигурање Радника у Новом Саду овим отвара стечај на једно ново организовано **место лечника.**

Са овим местом скопчана је редовна годишња плата од 3600 К, 2400 К годишње у име паушала за подвоз и 8400 К у име скупаринског доплатка.

Наименовани лечник дужан је свагда, што је нужно у важности лечничког споразума као и службени пословни ред за себе обавезним признати.

Тражи се знање српског језика.

Место се има **одмах** преузети.

Рок за предају молбе траје до **5. јула** 1920. год. свагда у просторијама Окружне Благајне до 12 сати пре подне.

Касније приспеле молбе неће се у обзир узети.

Нови Сад, 23. јуна 1920. год.

Др. М. Секулић с. р. Минист. повереник. — **Драх** с. р. управитељ.

662 3—3

ДРАЖБА

9. јула 1920. продаваће се на дражби, на терет Д. Д. Хрватске Банке, у млину Лазара Л. Секицког у Ст. Врбасу 1 вагон брашна (нулер) и 3 вагона брашна (за кување). 903 2—2

ДУЋАН

у кући задужбине Марије Трандафилке под управом Матице Српске (Ненадовићева апотека Хлебарска улица бр. 1.)

издаваће се

на јавној дражби на 6 година у закуп под условима који се могу дознати у књиговођству Матице Српске.

714 1—1

Тражимо две собе и кујну.

Дајемо 2000 круна награде ономе, ко стан нађе. Пријавити админ. „Заставе“. 3—10

ТЕЛЕФОН 16—91.

АНИЛИНСКЕ БОЈЕ

за **ВУНУ ПАМУК и СВИЛУ**

немачки фабрикат, упорабиве са и без киселине, паковане у картонима по 1 и $2^1/_2$ кг.

нуђа са складишта

„ПАТРИА“ задруга за хемичке потребштине,

ЗАГРЕБ, Прерадовићева улица бр. 12.

Наслов за брзојаве: „КРОПАТРИА—ЗАГРЕБ“.

554 4—6

ЗАХТЕВАЈТЕ ЦЕНИК И УЗОРКЕ!

---

333 8—10

РИБАРСКА БАЊА

сумпорна терма и ваздушна бања 540 мет. над морем. Железничка станица: Ђунис (195 килом. јужно од Београда).

Одлично лечи све врсте ревматизма и разне невралгије, женске и конституционалне болести, јединствена за слабуњаву децу и реконвалесценте ради најчистијег шумског ваздуха.

Сезона од 1. маја до краја септембра. **Сталан бањски лекар.**

Разноврсна топла и млака сумпорна купатила од 0·80 до 2·— дин. Масаж.

Собе намештена са постељама и послугом са 2 и 1 креветом од 5—14 дин.

Собе намештена без постеља са послугом са 2 и 1 креветом од 3—9 дин.

Ресторације: прве и друге класе.

Аутомобилски саобраћај Ђунис-Бања (23 кметра) 20 дин. од особе; инвалиди и деца до 15 година по 10 дин., пртљаг 0·20 д. од килограма.

Свакодневни поштански саобраћај.

Препоручујем гарнитуре, од прућа плетене астале, столице и клупе, готове преће и канапа за рибаре и кобасичаре. Споменуту робу могу у количинама од најмање 5 кг. и поштом достављати.

ВАСА ПЕТРОВИЋ, — Н. Сад

661 *Слепа ул. 11. (у близини Гимназије).* 4—

Куварицу,

четири жене за спремање и кухињу, потребује Обласни Дечји Дом у Н. Саду, у Трандафилкиној згради. Наступање 1. јула. 647 3—3

11/1920. прекршај. **Начелник среза ченејског.**

Оглас.

Начелник среза ченејског овим ставља до знања, да ће се *14. јула* о. г. у општинској кући одржати јавна лицитација и најбољем понудиоцу у готовом новцу продати заплењених разних гвожђарија и то: клинова, тестера и разних алата, које су у 60 сандука запаковане у тежини од 7009 кг., на основу пресуде среског начелства у Чепеју број 11. прекршај 1920. и на основу пресуда Министарства Исхране Одсека за Банат, Бачку и Барању бр. 3196/1920.

Купац је дужан о свом трошку ову робу за 8 дана рачунајући од јавне лицитације из Ченеја однети. Почетак лицитације у 9 сати пре подне.

Васа Станојевић, с. р. начелник среза.

651 3—3

Један ваГон новинарске хартије

се продаје. Упитати у администрацији „Заставе“. 2—

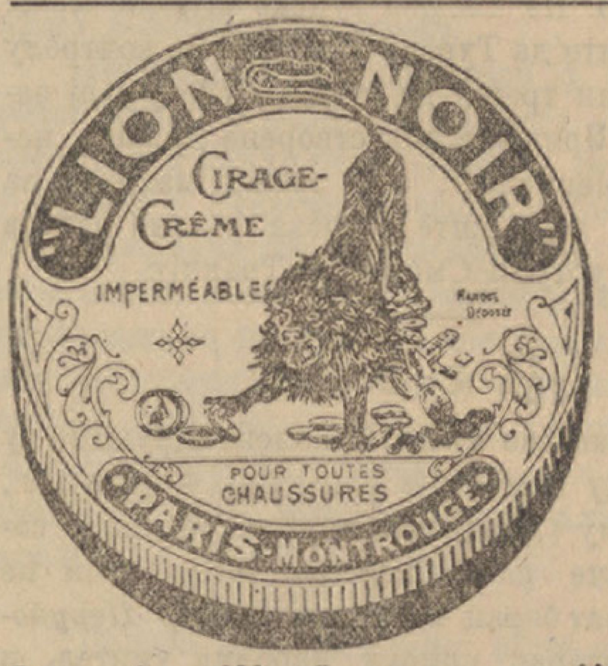

Најфинији француски

Крем за ципеле.

Главно стовариште само на велико код агентуре и комисије

Адолфа Шосбергера, — Нови Сад

675 **Футошка улица 50.** 2—16

НУДИМО УЗ НАЈНИЖЕ ЦЕНЕ

већу количину калафоне, плавог камена, боракса $^1/_1$, коломасти, шећера на коцке, американског гаса у кантама, сегединске паприке I., саламе, Литке шампањца, смокава, пекмеза, мармеладе, жигица, зелене галице, све врсте боја, фирнајса, разни лакова, :: горке воде, салалкали, масне соде, амонијака ::

Велетрговина Браћа Продановићи, Нови Сад, Дунавска 22. Телефон 133.

489 1—15

ПАЖЊА ПОШТОВ. ЧИТАОЦИМА!

У недељу 4. јула

ОТВАРАМ ГОСТИОНИЦУ у Дунавској улици бр. 3. под именом **„БОСНА“.**

Исту сам: реновирао, снабдео добрим пићем, српском кујном, точићу :: доброг пива са мезелуцима. ::

Мој дугогодишњи солидан рад и услуга у Београду јамчи.

Моли за посету

Таса Максимовић, гостионичар.

708 1—3

Управник: Јаша Томић. Штампарија Натошевић, Нови Сад, Богданска улица број 3. Одговорни уредник: Јанко Поповић.

Светислав Баница:

Духовне радионице.

Савесна полиција и жандармерија, брз и тачан жељезнички саобраћај, добри путеви и спремни чиновници: све те и многе друге државне и приватне установе служе свагдашњим савременим конкретним, да рекнемо опипљивим интересима појединаца. Помоћу њих су грађани у стању да спроведу своје замисли у погледу трговине, производње и другог свог разноврсног рада. Те установе служе реалној садашњици, па је стога разумљиво да се грађани у критичним моментима стварања новог државног организма, када све те установе олабаве и са мањим успехом функционишу (као што је то било скоро у свима нашим крајевима после свршеног рата), туже због тих поремећаја и склони су да у тим малим и прелазним сметњама виде брзу пропаст целе државе: те сметње спутавају лако и брзо извођење њихових намера, па у непостизавању својих тренутних циљева хоће да виде угроженост читавог државног организма.

Сви ти органи служе, понављамо, тренутним опипљивим интересима грађанства, и оно, из себичности, захтева њихово што боље функционисање. Но, у великим кризама нових стварања, грађанство често заборавља да мисли и на будућност те да развије и оне државне органе чија је сврха да спреме *бољи* живот у држави, који дакле раде за *будуће нараштаје*.

Знак некултурности, слабог смисла и разумевања правих општих интереса је, на пример, кад се у младим државама у великој мери занемарује *школство*. Многима изгледа да није од преке потребе одмах баш школу уредити, него да је све друго пече од школе, јер — школа је за децу, школа може дакле чекати!

Овакво мишљење, које у нас превлађује, одаје, пре свега, плиткост, некултурност и највишег друштва и ширих слојева; оно је, затим, и знак велике себичности савременика. Грађанство хоће да створи пре свега сношљиве прилике од којих ће имати какве-такве тренутне користи за себе, и не гледа на будућност.

Међутим, они људи који имају пред очима интересе целине, за које не живе само савременици и њихове жеље, него читава држава и цео народ, они морају да мисле и на будућност, и да створе такве органе који ће нам ускорити што снажнији развој. Ти органи пак јесу школе. Оне су наше духовне радионице у којима се спрема будућност. Ту се полажу темељи будућем културном и економском развоју.

Овог великог, историјског значаја наших школа за наш духовни препород морају бити свесни у првом реду они који у тим школама раде. Пред њима мора да је јасан њихов циљ и позив. У њиховим рукама лежи судбина наше државе: величина, снага, значај наше домовине у свету. Ту, у школама, у тим нашим духовним радионицама, спремају се будуће генерације које ће на својим плећима понети државу, средити је, начинити је чиниоцем у општечовечанском културном животу.

Нас обузима велика радост, сваком приликом, а нарочито сада на крају школске године, када у мислима прелазимо ону многобројну нашу децу, мушку и женску, која похађа наше основне и средње школе. Срце заигра у човеку од усхићења и веселости кад погледа у невине и паметне очице малишана. То је драгоцен материал, који се сваке година поверава нашим наставницима, и од кога се могу у току васпитања начинити узорни људи, јунаци, борци Истине, Лепоте и Правде. То је најплеменитији, најузвишенији рад који се само може замислити. Наставници су они чаробници који треба да открију богатство, лепоте и скривене снаге у тим дечјим душама. Дечје душе су тајанствени, неприступачни светови огромних могућности, и наставници су позвани да својим мађијским речима претворе ту бајку дечје душе у стварност великих дела.

Онај народ који хоће да постоји, да се развије, да постане одлучан фактор у друштву осталих народа, тај мора да посвети велику бригу својој деци, у којима се народ обнавља. Духовни оци тих све нових нараштаја су пак наставници.

Свестан свога позива, наставник мора да буде начисто и са методима и циљевима свога рада. Није довољно да наставник научи децу техничком послу читања и писања, или да им путем сухопарног учења улије нешто знања из рачуна, географије или историје. То је све мртав материал, који само замара меморију младих нараштаја ако није прожет духовним смеровима и настојањима.

Тројак је, у главноме, рад наставника. Деца, у основним и средњим школама, морају се пре свега навићи на *ред*. Ред је принцип на ком се оснива читаво друштво и држава. Поред све своје личне слободе, дете мора бити до сржи прожето принципом реда, дисциплине. То треба од деце захтевати не путем заповести или тиранског угушивања личне воље или свести, него, напротив, развијањем личне увиђавности и личног смисла за лепоту, корисност и безусловну важност принципа реда.

Други принцип је *рад*. Већ од малена се мора научити дете да заволи рад, продуктивност, да схвати, разуме а нарочито да осети радост стваралачког рада. И поред напора, извесног самопрегоревања, жртвовања неких ситних личних уживања, уз сузбијање оног човеку урођеног dolce far niente (слатког нерада) дете мора увек све свесније и дубље да схваћа социални и државни смисао рада, па да својом продуктивношћу постане што јачи фактор у свом друштву.

Трећи принцип наставничког рада је духовне природе. Њега је тешко изразити једном речју. Он се састоји у неговању, развијању *идеалних тежња* у дечјој души. У деци се мора будити воља за постизањем што савршенијег облика рада и живота уопште. Мисли, жеље и циљеве деце морамо упућивати увек на више, горе. Sursum corda! Горе срца, то треба да је девиза наставника. У деци треба развити љубав према лепом, отменом, према истини и правди. Морална снага у деци мора се снажити. Дете се мора научити да разликује добро од бољег, лепо од лепшег, и да се у његовом срцу развије нагон тежње према оном што је боље, лепше, племенитије, савршеније. У дечју душу се мора унети немир човека који тражи и хоће идеале. Тако треба спремити децу да постану духовни препородитељи народа.

Када гледам ту милу и безазлену дечицу наших основних и средњих школа, у мени се пробуде најлепше наде у погледу будућности. У тим малим срцима су заметци наше будуће културе. Наш мушки и женски подмладак васпитава се сада у потпуној слободи. У њему ће се развити велике духовне снаге. Данас безазлене очи засјаће једнога дана жаром свете љубави према културним идеалима, а данас нежне ручице ће једном рушити препреке и ограде застарелих тесногрудих традиција нас доброћудних предака и дизати храм духовне Слободе, Истине и Лепоте.

Наставници, ви сте крститељи оних, који треба да дођу да народ препороде! Жртвујте деци тој срце своје: принесите га на жртвеник будућој величини народа свога.

Рад једног државног комесара.

— Слика са Котекова сахилука. —*)

На молбу нас 30-це добровољаца из Босне, Лике и Далмације решило је министарство и главни повереник за аграрну реформу, да се можемо населити и земљу добити у Бачкој. С тим решењем упућени смо били на новосадског аграрног повереника и он је одредио, да се настанимо на пустари „Марија Мајур“ (властелинство Котеково) те да тамо и земљу добијемо, а бивши закупници и подзакупници тог имања да се имаду иселити са те пустаре.

Први дан, када смо дошли да земљу примимо и да се у одређене станове уселимо, напао нас је тамо налазећи се државни комесар М. *Пачић* погрдама, називајући нас *српским паликућама и убицама*, што смо Србију крали и палили и којекаковим другим погрдама и отворено вичући, да он *не да* да се уселимо, јер да је *он* тамо господар те наређује да и надаље имаду остати у становима беспослени Немци и Мађари, а ми добровољци да се вратимо, од куда смо и дошли.

Иако тешко, али ипак смо се уздржали да останемо мирни на те све његове погрде, које је он понављао и онда, када му је решење показано. Видели смо, да за њега не постоји ни већа власт, јер се изгубио у средини Мађара и Чивута, које он тако заштићује а на штету нас сиромашних добровољаца. Међутим су сами они, којима је одређено да се иселе, увидели да смо ми у праву, те су се иселили, макар што их је г. комесар заустављао да остану на његову одговорност.

Сада, када смо сваки у свом стану и мирно обрађујемо добивену земљу, г. комесар почео нас је поновно прогањати. Ових дана доведе исти г. комесар од некуд неког Мађара и жену му, просјаке, и хоће силом да избаци једног од нас добровољаца на поље па да у његову собу усели тог Мађара и жену му. Томе смо се одлучно успротивили, на што је г. комесар телефонирао по *жандаре* и хтео помоћу жандара своју накану да проведе. Жандарми *нису извршили његов налог*, макар што их је он силно да га морају послушати, те је случајно прошло на миру.

Први напад дотичног г. комесара пријавили смо канцеларији добровољаца у Нови Сад, а сада износимо на јавност први и други напад, којим нас исти господин тура у зло, и молимо надлеж-

---

*) Ове редове смо поодавно добили, али њихово обнародовање тек је сада могло доћи на ред. — Ур.

не власти да нас не препуштају оваковом изазивању, јер ћемо се ми у будуће оградити против оваких његових нападаја.

Колико је само штете нанесено држави и појединој сиротињи тиме, што је одмах у почетку дотични комесар обуставио сав пољски рад, чим је почела раздеоба тог поседа, уместо да је одредио да се несметано ради даље, јер је то корист за државу а онај сиромах, који добије посејано, радо би платио семе и рад, јер је и онако морао платити, кад нема свог радила.

Госп. комесар је постављен да штити државне интересе па је ипак дозволио, да сви бирошн, слуге, сталне и остали раденици сви седе за бадава и ништа не раде од октобра месеца прошле године па и данас, а плаћу редовно добивају.

Нас неколицина осим тога пре 14 дана видесмо, где је један Мађар изнео војничку пушку из његовог стања, те смо га питали ко му је то дао. Одговорио је Мађар, да му је дао г. Пачић, ошинуо коње и однео пушку. Пита се, за чега је онда дата Мађару Верешу пушка, када су се свима пушке одузимале?

30 добровољаца.

Шта ћемо са недостојнима?

(Глас из српског свештенства.)

У 138. броју „Заставе“ изишао је леп уводни чланак од *ст.*, који ћу покушати укратко бар мало проширити.

Краљевим Указом од прошле године успостављена су сва предратна нар.-црк. автономна тела а растурена намет-мађаронска, која су чинила по српској народно-црквеној автономији што су год хтела терајући своју самовољу па чак и освету.

Шта смо пак добили успоставом автономије? Скоро ништа, јер су у успостављеним тим телима остали и даље они исти чиновници, који су са намет-мандаторима терали у седницама своје калуђерске ћефове, променили се само приседници појединих тела а у самом начину управе нема скоро ни сенке о томе, да је у управи наступио какав преокрет на боље.

У том погледу нећу бацати сву кривњу на те намет-мандаторе и њихове потчињене, који и даље продужују начин своје стрмоглаве управе, јер виде да им је то могуће, кад господа асесори олако узимају свој положај и дужност те онако по старој пракси аминашки прихваћају предлоге конзист. бележника, а да су бар приближно стекли појма о којем предмету, изнесеном на решење.

Не треба се поводити за оно мало ручка у двору и оно мало можда одличија, за којима можда нека господа асесори теже, јер баш услед тога многа и многа ствар се пребије преко колена и испадне наказан закључак.

То наведох не можда из зависти, него да ту господу асесоре тргнем мало из дремежа, да их подсетим, е су они власт, која има доносити закључке и решења, а не слепо се ослонити на реферат конзисторијског бележника. Признајем, да свештенство, ако не баш све, али већина, кубурно живи на овој скупоћи, ала не могу допустити, да је и та већина заслепљена страстију „круно“-љубија и да неће да увиди, да они чиновници па и мандатори, који су *слепо служили мађарској влади*, не могу под данашњим приликама и даље остати у својој служби, иако су вољни показати, да су кадри служити и Богу и ђаволу.

Године 1914., 1915 је ваљда била нам свима а особито свештенству, изузев оне поверљиве, добар учитељ, иако ми сами признајемо баш својим ћутањем и мирним поднашањем тих Тисових скутоноша, да се и даље над нама натресају, а да немамо толико љубави бар спрам самих себе и мушке енергије, да се те губе отресемо и ратосиљамо.

Има више начина и путева, којима би дошли до своје мете, а један пут и начин показало нам је оно бедно свештенство епархије митрополита Евгенија Летице, који је морао на захтев свештенства умировљењем *склонити се са својег положаја*, а ми зар да и даље спавамо мртвим сном, а они зар у беди и невољи да нам дају примера у том погледу.

Не знам, али држим да ни митрополит Летица није могао толико се огрешити о свој народ и свештенство, или бар у већој мери, од наших епископа и ето дође час, да му суди и то напаћено свештенство и да му рече: одлази, недостојни! А зар је свештенство наше митрополије тако брзо заборавило на оне силне муке и патње, на које су жалосни наши архијереји с осмехом гледали а да ни једне лепе речи не имадоше за свој народ и свештенство. Ћутање је знак одобравања па ако се и даље буде ћутало, знак је, или да смо се с тим стањем измирили, а чини ми се да јесмо, док се не мичемо, или да признајемо оправданост таковог поступка са народом и свештенством. Ако пак не стоји ни једно ни друго, то чим пре на посао па договорно са народом попут Босанаца потражити да се ти недостојници скину са својих места, како би се бар тиме донекле ублажила туга, бол и претрпљење муке народа и свештенства.

Правдољуб.

Дописи.

Дарда, 18. маја. *(Свечано отварање прве српске читаонице у Барањи.)* Срби у Барањи, у овом малом троуглу, који је нама додељен, полагано осећају ваздух слободе, који им је освежио груди и срце, а који су им донели српски хероји, доневши им слободу и уједињење целога нашег народа. Нико овде није смео ни помишљати, да се Србину — Барањцу — ратару створи и отвори читаоница, јер нисмо могли имати такову установу, где би се његовало *Српство*, где би се орила српска песма уз милозвучне жице тамбурице. Срби у Дарди, иницијативом својих родољуба др-а *Стојковића*, адвоката, Саве *Вуковића*, трговца, учитеља *Огњеновића* и свога пароха *Николића* учинише такав корак, те основаше прву српску читаоницу у Барањи. Да би се читаоница могла што пре отворити, много је допринео врли Србин и родољуб, гостионичар г. Душан *Милутиновић*, који је своју салу бесплатно уступио читаоници, снабдевши је уједно о своме трошку потребним намештајем и лепим историјским сликама. Евала му и хвала!

6. маја, на наш историјски пролетни празник, на Ђурђев-дан свечано је отворена читаоница и приређена прва српска забава.

Са свечаног отварања читаонице, од стране чланова њених, поздрављен је наш љубљени престолонаследник оваковом депешом: „Његовом Височанству Престолонаследнику и Регенту Александру, Београд. При отварању прве Српске читаонице у Барањи, којој је *српска храбра и витешка војска донела слободу* под мудром управом нашега седога краља и дичним вођством Вашега Височанства, у поданичкој понизности поздрављамо Вас са: Живео.“ На горњу депешу благоизволело је Његово Височанство оваковом депешом одговорити; „Славку Николићу, предс. читаонице, пароху — Дарда. Члановима ваше прве читаонице и вама срдачно благодарим на поздраву и желим напредак. — *Александар.*“

Ова *депеша благородно је утицали на душу сваког Србина*, када се са највишега места нашој првој читаоници у Барањи жели напредак.

На свечано отварање прве српске читаонице и прву српску забаву дошли су наши ратари и старо и младо из места као и са стране, интелигенција наша, мађарска и јеврејска, као и угледна *руска колонија*, међу којима се налазе генерали и један руски кнез са књегињом. Забава је отпочета са поздравним говором председника, устакнувши у њему важност и циљ читаонице, важност просвећивања народа књигом, корисним и лепим предавањима, који имају служити као чврсти темељи, на којима се има градити нова зграда срећне нам и миле отаџбине, позвавши присутне, да у темељ читаонице положе божанско семе *узајамне слоге и љубави*. Затим је приказана била историјска сцена Б. Нушића: „*Кнез Иво од Семберије.*“ Већина лица, која су овај комад изигравала, били су наши *ратарски момци* са нашим вредним и агилним трговцем С. *Вуковићем, коме припада највећа заслуга, што је овај комад са успехом приказан* и који је много сузу код присутних изаавао. Од особитог утиска била је песма: „*Мајци Кнеза Иве од Семберије*“, коју је за ову прилику саставио и декламовао г. др. П. С. *Ипанов*. Песма је тако дивног и лепог садржаја, да је код присутних сузе изазвала. Исто тако су лепо изведене и остале тачке програма.

Дарда, 12. маја 1920.

Председник читаонице:
Славко Николић, парох.

Вести.

— **Поводом једног написа**. У 65. броју „Заставе“, а у једном допису из Сенте било је речи о једном покушају подмићивања у Министарству Унутрашњих дела Одсек за Банат, Бачку и Барању. Поводом тога дописа моли нас бивши подреферент тог министарства, а сада приватни чиновник у Београду г. Федор *Георгијевић*, да штампамо ово *уверење*:

Број 7584/1920.

На основу усмене замолбе г. Федора Георгијевића, бившег подреферента овога Министарства а сада приватног чиновника у Београду издаје се горепоменованом

УВЕРЕЊЕ,

да се из списа, који стоје на расположењу овом Министарству не може установити, да је он иступио из овог Министарства поводом догађаја који је оцртан у чланку „Отворено писмо на г. г. Министарства Унутрашњих Дела, Министра Правде, Министра за Аграрну Реформу“ 65. броја новосадске „Заставе“ од 21. марта 1920. него га је дужности по његовој молби разрешио тадањи повереник Оделења за Банат, Бачку и Барању Министарства Унутрашњих Дела: Др. Милан Павлас.

Београд, 17. јуна 1920.

По наредби Министра Унутр. Дела
Начелник:
(М. П.) **Д. Михајловић**, с. р.

— **Велика прослава и забава на Петровдан у Кули**. Како нам из Куле јављају, основан је тамо ових дана велики приређивачки одбор, који је ставио у задатак, да се у Кули и у кулском срезу што достојније и свечаније прослави рођен-дан Његовог Величанства Петра I. краља Срба, Хрвата и Словенаца.

У Кулу би у очи рођен-дана имали стићи браћа Соколи из Сомбора са војничком музиком, на броју њих 50, те би са кулским Соколом одржали вежбу и утакмицу, певали на свечаном благодарењу, учествовали на бакљади а на сам рођен-дан на вечер одржале би се лепе представе са певањем и игранком.

Ми унапред желимо, да до овако лепе прославе и манифестације доиста и дође као на први рођен-дан Његовог Величанства краља Петра I. у оној години, у којој је наша славна Војводина коначно утеловљена мајци Србији.

М. Ђ.

Књижевност.

— **Hermann Wendel**, Aus und über Südslawien. Buchhandlung Vorwärts, Berlin. О овој књизи познатог немачког новинара проговорићемо опширније.

— **Српско-руски речник.** Издање браће Грузинцевих. Београд—Нови Сад. Цена 10 динара.

— **Руске песме**, а) Волга, Волга, мајка роднаја!... Цена $3^1/_2$ дин. б) „Ухар Купец“. Цена $3^1/_2$ дин. Издање Браће Грузинцевих.

— Управо је изашло познато дело: *Werner Sombart*: **„Proletarijat“**, у преводу Др. Мирка М. Косића, као прва свеска „Социолошке Библиотеке“, у књижевној накладн Мирка Брајера у Загребу. Дело се наручује код накладника, а добива се и у свим југославенским књижарама. Цена К 12·— поштом (новац унапред) К 14·—.

— **Универзум.** Управо је изашао из штампе нови свезак „Универзум-а“, библиотеке за филозофију и природне знаности, у коме се свеску обрађује „Каузални процес као темељ биологије“. Ова радња садржи постављање нове теорије о постанку живота на земљи. Посебно се становиште заузима према Дарвин-у и Ламарк-у.

Расправу је написао г. Душан Грубић, а добија се у комисијоној накладн универзитетске књижаре Стј. Кугли, Загреб. Цена 9 К.

Уметност.

— **Трупа руског уметника Верешчагина у Новом Саду**. Као што смо јавили, позоришна група знаменитог руског глумца *Верешчагина* није могла у заказано време доћи у Нови Сад на гостовање. Сад нас извештавају, да ће г. Верешчагин са својим друштвом доћи у наш град *после 10. јула* те ће овде приредити више представа. С трупом госп. Верешчагина долази и знаменита руска певачица гђа Ана *Дорријан*, која је својим певањем до сада постигла величанствене успехе и у нашим крајевима: у Београду, Нишу и Скопљу.

Упозоравамо новосадску публику на гостовање трупе г. Верешчагина, која ће нам пружити истинску, словенску уметност на позорници. Њихове приказе ваља многобројно посећивати, да и тиме докажемо своју љубав према браћи Русима.

Рабош.

— **Крста објављује рат!** Познати Крста Цицварић објављује рат, али не мачем, него — пером, рат папирни на ступцима свога „Београрског Дневника". Он објављује рат свима и свакоме, он је уобразио себи, у свом болесном мозгу, да је српски Зола, не: да је он Исус *бунтовник* (тако Крста крсти Христа!), за ког вели, да није међу људе донео мир, него — мач.

Дакле Крста објављује рат: Камарили, за коју вели да је „састављена већим делом из официра и . . . из Влаха и Цинцара" (а зар не и из Цигана?); објављује, даље, рат централној и покрајинским владама, парламенту, државној бирократији, експлоататорима. монополизаторима, великопоседницима, отчаственом свештенству свих вера (осим фараонске), наставницима свих државних школа, књижевницима и уметницима и најпосле — сексуалцима. И онда прети: Кад добије довољно присталица за своје морске идеје, приступиће делу. „Ако наиђемо на отпор, подићи ћемо барикаде . . ." — грми Крста.

Сад ћемо чекати, да Крста објави рат и *самом себи* и — управницима свих лудница, па је онда ствар у реду.

— **Некад и сада**. Пре, а особито за време светског рата српски народ није имао горих злотвора и непријатеља од франковачких попова у Хрватској, особито оних у Загорју. Ови су пред непросвећеним, добродушним „мужима" српски народ, његове светиње и прве људе сликали најцрњим бојама. Тако су радили и са јуначком особом нашега Краља Петра. За њ су мужима говорили, да нема ни коња за јахање, него да јаше „пајцека" . . . Тако беше некад.

Улази онамад гарда Краља Петра у Загреб. Све наши кршни Шумадинци, на дивним хатовима, у сјајном оделу српске краљевске гарде. Из околине Загреба слегли се силни сељаци да виде и поздраве Краљевића Александра, свог будућег господара. Из једног села хрватског довео жупник (парох своју паству на славље. Један сељак зинуо од чуда дивећи се српској гарди па ће тек жупнику:

— А кај сте Ви, велечасни, говорил, да краљ Петар јаши на пајцеку?!

Да, и таквих је епизода било за време краљевских дана у Загребу.

— **Епизоде из краљевских дана у Загребу**. Лист „Hrvat" се тужи, што о свечаном ручку у банским дворима на загребачком Маркову тргу уз колено Регенту није седео хрватски бан, него је седео председник државне владе др. Веснић. Чудна тужба, после које нас неће изненадити, ако Загреб буде проглашен првом престоницом „Југославије", а Београд оде на друго место.

Главни „демократски" рог, „Ријеч СХС." донев је заносан поздравни чланак поводом Регентова доласка у Загреб. Лепо. Али није лепо, кад тај лист овако поздравља праунука Карађорђева:

— Добро наи дошао, *Југословенине!*

Колико се зна, у српској Тополи, где је корен славној династији Карађорђевића, не ничу никакви Бечом крштени Југословени, него Срби. Ако је „Ријечи СХС." баш тако мило име „Југословен", нека га пришива г. Прибићевићу и на пр. неким новосадским „Југовинцима", који кажу, да им ћирилица боде очи, а с индигнацијом питају: „Па зар се ја баш морам звати Србин?" Тима, који никада нису ни имали у себи српског осећања, на част име „Југословен", али је управо бласфемија, кад се прејемнику престола Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца са демократске стране пришива то име.

Разно.

— **Како су Американци натерали трговце да снизе цену роби.** Читамо у америчким листовима, како у Америци *све једнако падају цене роби.* Но паметан амерички свет ипак зато неће ништа да купује. Тамо се наиме свет договорио и организовао тако, да нико неће више ништа да купује, док год траје ова скупоћа. *Код њих сада није никаква срамота ићи у старом и искрљеном оделу и живети скромно и поучено.* Американци мисле, да ће на тај начин моћи приморати трговце, да се опет задовоље са скромнијом зарадом и да на нормалну меру снизе цену роби.

Јавна захвалност.

Женској Добротворној Задрузи

Сомбор.

Као најјаче средство које нам за сада стоји на расположењу изабрали смо овај пут, да изразимо своју истинску захвалност према пожртвовању и сестринском старању ове хумане установе, која се својски заузимали те наш омогућила завршетак школовања у Сомбору.

. . . . Срца су нам испуњена оном љубављу што се носталгијом зове, само кад се сетимо да је тако близу дан када ћемо као људи бацити се у загрљај својих милих. Дугогодишње очекивање и нада наших родитеља приводи се у дело... И наше ступање у живот биће њихова радост, која је пак основни део наше и њихове среће.

С нестрпљењем очекујемо тај дан, као и дан када ћемо драгој Отаџбини својски посветити своју младу снагу, одајући се позиву коме смо с љубављу посвећени. Вихор живота довешће нас само за који тренут до својих милих, па ће нас потом завитлати на ову или ону периферију простране Домовине. Бујица можда ће чешће пута бити и немилостива према нама, ал ми ћемо увек у срцима и души својој носити: узвишену љубав, сестринско заузимање, пожртвовање и алтруизам *„Женске Добротворне Задруге"*. И њихово гостопримство и милосрђе служиће нам као узвишен пример хуманости, хришћанске душе и родољубља. Њихова дела, у којима су без икаквог устезања прве српске даме узеле учешћа и у школском интернату радиле оно што можда никад ни код своје куће нису, нек служи на част српском имену и на углед осталим Српкињама.

Сомбор, 22. јуна 1920. г.

Србијанци:

Гвозден Станић, учитељ. кандидат.
Душан Пинтеровић, „ „
Стојан Манић, „ „
Милорад Станковић, „ „

Исправак.*)

Уредништву „Заставе"

Нови Сад.

У Вашем цењеном листу изашла је белешка о београдским банкама и вредности динара, у којој се каже, да су неке београдске Банке па међу њима и Извозна Банка радиле на томе, да се потисне вредност динару, а да се вештачки подигну курсеви страног новца, и да је чак међу тим банкама картел склопљен, међутим, да је Министар Финансија позвао заступнике тих банака, и указао на штетност таквог рада по државу.

Тим поводом част нам је изјавити:

1. да никада, апсолутно никада, Извозна Банка није радила, да курс динару пада према страној валути. То је утврдила и Управа Београдске Берзе, издавши Извозној Банци уверење под 11. јуном о. год. у коме се каже, да је рад Извозне Банке био увек исправан;

2. да Извозна Банка није ни са којом банком у картелу за обарање вредности динару. На против Извозна Банка је увек радила, и ради на повишавању вредности динару према страној валути;

3. да г. Министар Финансија није никада звао преставника Извозне Банке, како се у тој белешци износи, и према томе није тачно тврђење, да је њеном преставнику указао на штетност рада банчина на берзи.

Част нам је умолити Вас, да ову исправку изволите отштампати.

С одличним поштовањем

Извозна Банка

Јов. Маричић. *Др. Влада Т. Марковић.*

*) Доносимо ради објективности овај исправак.

Трговина и индустрија.

— **Дирекција духанске режије у Сарајеву** тражи писмене понуде са најнижим ценама поставно Босански Брод или Сарајево станица где је примање и плаћање за следеће: 1.) 10.000 кг. канапа (1 кг. око 60 м.) изручивих одмах; 2.) за крај октобра 1920. 200 вагона кукуруза; 3) за крај октобра 1920. 50 вагона пшенице; 4.) за крај октобра 1920. 10 вагона масти; 5.) за крај октобра 1920. 10 вагона пасуља; 6.) за крај октобра 1920. 5—10 вагона сланине; 7.) за крај октобра 1920. 5 вагона брашна за пециво; 8.) за крај октобра 1920. 10 вагона брашна за варивокухање; 9.) за крај октобра 1920. 30 вагона хлебног брашна. Понуде слати директно на споменуту дирекцију.

— **Снабдевање обућом и оделом**. Траже се адресе оних фирми, које су у стању снабдети оделом и обућом односно чизме, шубаре, ланена одела (Arbeitsgewand), чоханог одела за жељезничаре. Понуде слати на Трговачко Занатл. Комору у Новом Саду.

Спорт.

Н. Г. Д. — Н. Ж. А. К. 2:1. У недељу, 27. ов. мес. на игралишту код артеског кунатила — одржала се ова са великим нестрпљењем очекивана утакмица, која се свршила — и ако су „жељезничари" били бољи, — победом „гимнастичара".

Прво полувреме је заиста пружило многобројној публици оно уживање, којем се надала. Резултат 1:1.

У другом полувремену „гимнастичари" видећи, да неће моћи лепом игром победити свога противника, почели су грубу и осорну игру „на човека" и тек када су неколико жељезничара онеспособили за озбиљнију акцију, постигли су гол којим су себи осигурали победу.

Како чујем, „Гимнастичари" су за ову утакмицу довели неколико играча из Печуја и Суботице, који су се јако истакли, али не са лепом игром, но са суровошћу. Нарочито се истакао неки „Тојаш" који је у грубости превазишао њиног „рекордера Вермеша".

Господа „Гимнастичари" када већ доводе стране играче, треба бар да их посаветују, да се у Новом Саду код „Ногомета" цака лопта а не нога противника. **М. М.**

Јавна захвала.

Добротворна Задруга Српкиња Новосаткиња приредила је у Градском Стрелишту, 13. јуна о. г. летњу забаву са дилетантском представом, на којој су: госпођица Олга Мартиновићева, г-ђца Драгиња Могина, г-ђца Душанка Плавшићева, г. Б. Грба и г. поручник Лацковић суделовали, а тако исто и г. Коста Васиљевић као редитељ, чиме допринеше да је ова забава на потпуно задовољство присутних гостију испала.

С тога им се од стране ове задруге изриче најтоплија захвала.

Осим тога свима приложницима, као и осталима који су нам на услузи били а нарочито г. Таушу, председнику стрељачког друштва изјављује овим најтоплију захвалност.

Одбор Добротворне Задруге Српкиња Новосаткиња.

Продаје се једна Кућа

са 8 соба, великим подрумом и два плаца за куће. Упитати: Краља Петра ул. бр. 45. I.
663 1—2

Имам **на продају** 648 1—2

12½ јутара првокласне оранице у опћини Кленку. Земља је без терета. У месту постоји жељезничка и паробродска станица. Упитати власника Јосима Д. **Новаковића**, Каменица (Срем).

Здравствени Одсек за Банат, Бачку и Барању, Нови Сад.

Број 3258.
1920.

Стечај.

Министарство Народног Здравља расписује стечај до 1. септембра о. г. на ове стипендије за свршене лекаре, наше држављане: за изучавање социјалне хигијене, епидемиологије, бактериологије, расне хигијене, туберкулозе, занатлијске и индустријске хигијене, опште хигијене и грађевинске хигијене. Стипендије ће износити 10.000 динара за школску годину. Молбе треба слати преко Здравствених Одсека. Ближи услови могу се дознати код овог Одсека.

Нови Сад, 30. јуна 1920.

Шеф Здравственог Одсека за Банат, Бачку и Барању:
697 1—1 **Др. Лаза Марковић**, с. р.

Стечај.

Овим се од стране Бач-бодрошке жупаније расписује стечај на ново систематизовано место централног полицијског надзорника.

Овом надзорнику ће припасти берива VIII. плаћ. разреда.

Употребити се може само онај, који има квалификацију, да је као официр служио бар пет година активно у војсци, жандармерији или као капетан (подкапетан) у градској полицији, даље онај, који је бар пет година беспрекидно служио као полиц. конципист.

Акцептирани молилац ће бити именован у привременом својству, а кад се докаже да савесно врши поверене му дужности, биће за сталног потврђен.

Компетенти своју прописно снабдевену молбу имају најдаље до 1-ога августа 1920. године поднети поджупану Бач-бодрошке жупаније.

Сомбор, 18. јуна 1920.

Стојков, с. р.
669 1—1 з. поджупана.

Стечај.

Српска православна црквено-школска општина у Новом Саду овим расписује *стечај* на *два*, евентуално *три* стипендијска места за слушаоце технике из задужбине народних добротвора Луке Миланковића и сестре му Марије Петровићке.

По основном писму стипендија износи К 1000·—, али је црквени одбор повисио стипендију за време трајања скупоће годишње на К 5000·—, а издаје се у 10 месечних оброка.

Молби ваља приложити: крштено писмо, лекарску сведоџбу, као и сведоџбу о свршеним наукама и о сиромаштву. Компетовати могу само Срби православне вере.

Молбе се имају поднети председништву ове општине *најдуже до 31. јула* 1920. год.

Из седнице црквеног одбора држане у Новом Саду 5. јуна 1920.

Паја Ђурчић, с. р. **Др. Коста Хаџи**, с. р.
књиговођа. 656 2—2 председник.

Имам два бензинмотора на продају.

Један 14 коњских снаге, са два камена, други са 14 коњске снаге са крућачом. Упитати код Михајла Моцкоа, Пивнице (Бачка). 904 1—2

Продајем Једнокатну кућу

има 5 дућана, више станова, магацина и потребних нузграда, зидану 1914. год., проста од пореза, на главном ћошку и у главном сокаку, за сваког и за све прикладна.
699 1—1 Власник **С. Галанта**, Ст. Пазова.

Бр. 2061/920. **Општинско поглаварство у Чуругу.**

Објава.

Општина Чуруг имаде 19 Нортонових бунара од којих су 8 потпуно неупотребљиви, а остали 11 имају се преоправити за редовну функцију.

Према томе позивају се стручњаци, који би се подузели исте бунаре оправити, да изволе, после претходног прегледа истих бунара, своје понуде са фиксираном свотом овом поглаварству, најдаље 15-ог јула о. г. поднети.

За поближе услове обратити се поглаварству.

Чуруг, 30-ог јуна 1920. год.

Бележник: Кнез:
Милош Бајин с. р. **Марко Панков** с. р.
701 1—3

Распис дражбе.

Општина Тител издаваће право лова на целом територијуму (Горње, Доње поље, Рит, Виногради) на 10 година, почевши од 1. фебруара 1920. год. до 31. јануара 1930. год. на јазној усменој дражби која ће се одржати 24. јула 1920. пре подне у 9 сати.

Услови се налазе у канцеларији општинског бележника.

Тител, 15. јуна 1920.

Поглаварство.

Виши чиновник у Бечу,

удовац 30 год. стар са две девојчице једна од 5 и друга од 10 год. старе, желио би се женити са и сиротијом, поштеном Српкињом девојком или млађом удовицом из добре породице.

Озбиљне понуде с фотографијом под строгом дискрецијом слати на адресу:
664 2—3 **Душан Орешковић**,
Wien VI., Gumpendorferstrasse 35/32.

Вертхајм касу

бр. 5. у потпуно добром стању има на продају, Вересијска Задруга Сакуле (Торонтал).
688 1—1

На продају има: 3 винска бурета по 40 хектолитара запремнине. Једна гвоздена каса и цинковане нове гвоздене цеви, код дрваре **Браће Шварц**, Рибна пијаца 12. 694 1—1

Продаје се покућство спаваће собе. Упитати се: Краља Петра ул. бр. 4. у дворишту десно. 695 1—1

Продаје се једна млина, са 3 пара ваљка и 2 пара камена. Обратити се на **Раду Пашића и др.**, Стари Вечеј. 670 1—2

Храстове шуме!

28 јут. процењено 3300m³ на цести 1 км. од жељ. станице Мајур највише 24—30 cm à око 400 m³ грађе 35—60 cm дебљине, продајем.
Адреса: **Ђорђе Ђурић**, Мајур, Хрватска.
681 1—3

Госпођица почетница, са знањем књиговодства, стенографије и писања на строју тражи намештење у банци, трговини или што слично. Упитати у админ. листа.
677 1—2

Ретка прилика! Са станом 2 куће у центру на продају. 1 Вертхајм велика каса. Милетићева 35. I. 700 1—1

Каду од цинка

са фуруном за грејање воде продаје се. Може се видети код Марка Станојчића, пекара, Темеринска улица 42. 689 1—1

2 штајерска коња 9 год. стари, један је риђа висок 176 цент., а други је мрков 170 цент. висок, **продајем** из слободне руке.

Милан Савић Деранчан,
667 2—2 **Тител.**

Старијег помоћника

спремног за конфекциону радњу са знањем кога страног језика, потребујемо одмах. Понуде слати стовариштy готовог одела **Савића** и **Мајданца** у Београду. 659 2—6

Јосиф Фукс

техничко подузеће за хигијенска уређивања
НОВИ САД, Краља Петра (Главна) **ул. бр. 13.**

Прави планове и зготовља: централно грејање, вентилирање, провађање водовода, канализација, производње топле воде, купатила, енглески клозет, шмрк, сушаонице и уређење биолошке цистерне за кућевне водне прљавштине. Поправке и преоправке.
553 4—4

Угаљ из сремско-карловачког рудника разашиље се лађом. Нарочито је употребљив за цигљане и вршалице. Цене су максимиране.
458 6—10

ИСТО ТАКО

Дрвена угља сува и без прашине, нарочито за моторе (Sauggasmotore) и за пеглање, на вагоне и на мало. Наруџбине се шаљу:

Адолф Натан и комп.
НОВИ САД, Футошка улица 53.

КУЗМАН С. НИКОЛИЋ и Компанија БЕОГРАД.

Телефон 758. **Телефон 758.**

Генерални заступници фабрике Браће Еберхардта из Ајме

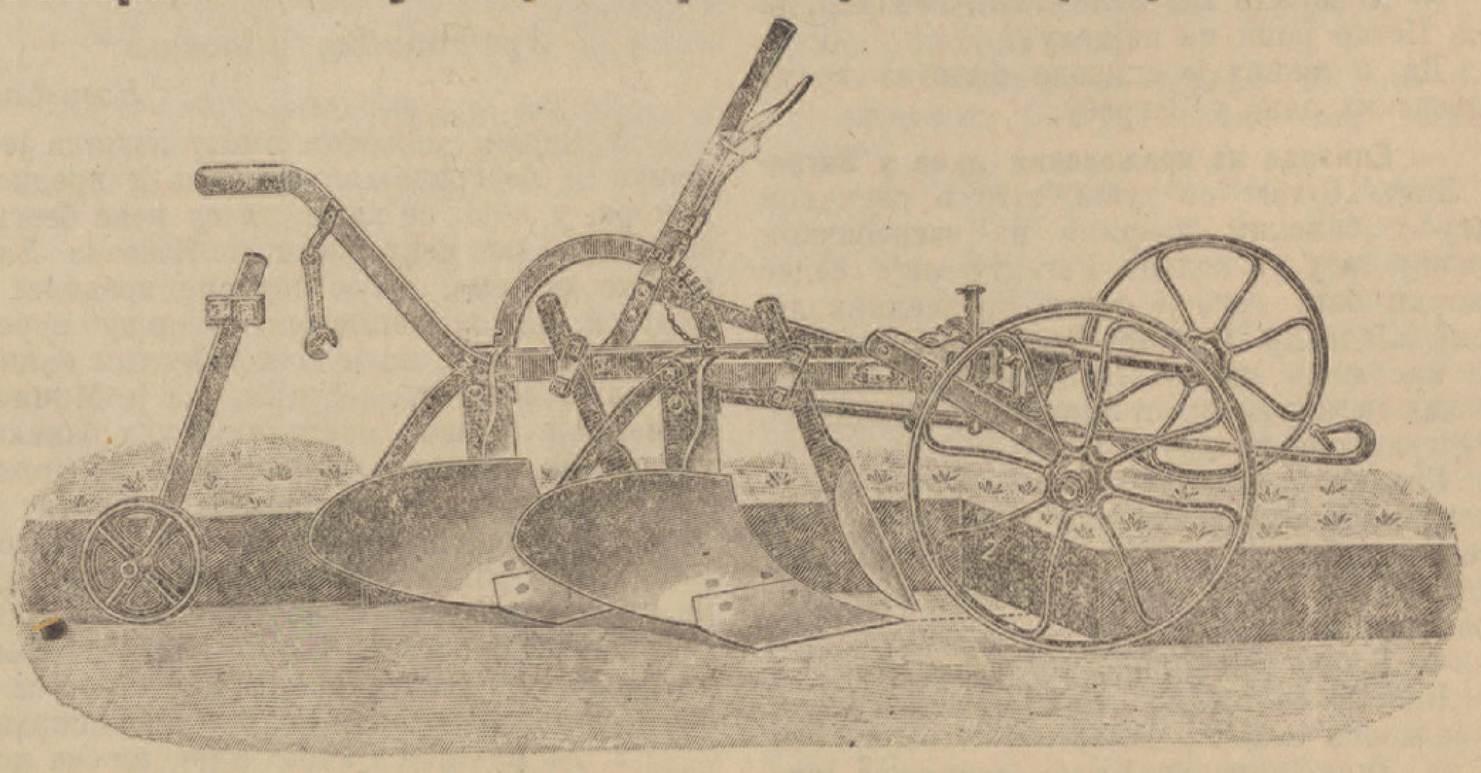

Имају на стоваришту ПЛУГОВА, ПЛУЖНИХ ГЛАВА и резервних делова.

Примају и поруџбине за јесењу сезону за плугове, плужне главе и т. д.

702 1—2